

Verslag van het lustrumsymposium op 4 november 2016

Door Loeska Bos

Op vrijdagmiddag 4 november 2016 vond ter gelegenheid van het 60-jarig bestaan van het Lutje Psychiatrisch Juridisch Gezelschap (verder 'het Lutje PJG') een symposium plaats. De opening werd verricht door de voorzitter van het Lutje PJG, mr. Klaas van Tuinen. In de Senaatszaal van de Rijksuniversiteit te Groningen heet hij de ruim 70 gasten en de sprekers van de dag welkom. Klaas staat in zijn openingswoord stil bij de ontstaansgeschiedenis van het Lutje PJG, dat in 1955 werd opgericht als de Noordelijke variant – 'het kleine zusje' – van het in 1907 opgerichte Psychiatrisch Juridisch Gezelschap te Amsterdam. Beide gezelschappen hebben de doelstelling om mensen die werken in de psychiatrie en in het (straf)recht samen te brengen om over hun vakgebied te spreken, ontwikkelingen te verkennen en problemen uit te diepen.

Waar juristen en gedragsdeskundigen elkaar ontmoeten, wil er nog wel eens spraakverwarring optreden, vertelt vervolgens de dagvoorzitter, mr. dr. Michiel van der Wolf in zijn inleiding en hij illustreert dit met een aansprekend citaat van Willem Pompe. Als rechter-plaatsvervanger en als lid van het Amsterdamse PJG is hij regelmatig getuige van spraakverwarring of begripsverwarring tussen juristen en psychiaters. De dagvoorzitter staat hierop stil bij het begrip 'verwarde persoon' dat de afgelopen jaren erg in zwang is geraakt, onder meer door bekend geworden personen zoals 'de Damschreeuwer', Tarik Z., Bart van U. en Udo D. Ondanks dat de verschillende levensverhalen en daden van deze personen, worden zij allen onder die ene noemer 'verwarde persoon' geschaard. Dit blijkt een makkelijk en veel gehanteerd label dat vooral in de media en bij beleidsmakers in zwang is geraakt. Tijdens het symposium wordt voorbij dit label gekeken en door zes sprekers vanuit hun eigen expertise en verschillende invalshoek ingegaan op het thema.

[Zie hier](#) de presentatie van Michiel van der Wolf

De eerste voordracht is van prof. dr. Antoine Mooij. Hij benadert het thema op heuristische wijze en gaat in op semantische, psychiatrische, filosofische en culturele aspecten, vroeger en nu.

Zo voert hij zijn gehoor langs vijf bronnen van verwarring: de toekomst die er nog niet is maar toch ook al wel; het verleden dat er niet meer is maar toch nog wel; het teveel: het incidentele teveel, het trauma; het kader dat wegvalt: het wegvallen van autoriteit, van het symbolisch gehalte van de samenleving en ten slotte het wegvallen van de ordening als zodanig, het rauwe zijn zelf dat gesubjectieerd moet worden ..

en brengt ons van daar naar de moderne tijd, de tijd waarin gezag niet als vanzelfsprekend wordt erkend en de eigen mening het hoogste goed is. Hoe verder?

[Volg hier](#) de link naar de lezing van Antoine Mooij.

De tweede spreker is drs. Claar Mooij, geneesheer directeur van Lentis, die vanuit haar positie en ervaring vertelt hoe zij 'verwarring' ziet in de praktijk. Een groep die nu erg vaak over één kam (verward persoon) geschoren wordt, zou men beter nader kunnen indelen naar onderliggende oorzaak (ziekte, life-event, verslaving) of het gedrag dat zich manifesteert (individueel persoonlijk leed, overlast of daadwerkelijk gevaarlijk gedrag). De vraag wordt gesteld aan wie het vervolgens is om hier iets mee te doen: politie/justitie, gemeentelijke diensten of de gezondheidszorg? Er is sprake van domeinverwarring.

Wordt de groep 'verwarde personen' nader beschouwd en gedefinieerd, dan blijkt dat voor slechts 10 tot 30% interventie door de GGZ aangewezen is. Naast domeinverwarring is soms ook sprake van onenigheid over de verdeling van taken en verantwoordelijkheden. Bijvoorbeeld wanneer het openbaar ministerie besluit niet tot vervolging over te gaan 'omdat de verdachte al bij de GGZ in zorg is'. Of wanneer de GGZ geen medewerking verleent aan het oplossen van een strafbaar feit vanwege het beroepsgeheim. Er blijkt ook regelmatig misverstand (of verwarring) te bestaan over de vraag wat er qua GGZ behandeling eigenlijk mogelijk is. Mevrouw Mooij ziet dat er door alle betrokkenen veel geïnvesteerd wordt in het verbeteren van de samenwerking en de communicatie. Zij sluit af met de Loesje-spreuk:

'verwarring is een bron van vernieuwing'.

Vervolgens spreekt drs. Tijn Huygen over 'Duurzaam Verblijf', de zorginstelling waar hij sinds 2014 als psychiater en manager behandelzaken werkt. Deze speciale voorziening werd in 2008 ingericht voor ernstig overlast gevende personen in de grote steden in de randstad. Justitie, gemeente en GGZ

wisten niet wat ze aan moesten met deze personen die anno nu onder de noemer 'verwarde personen' geschaard zouden worden. Bij hen was sprake van ernstige psychiatrische stoornissen, een langdurige drugsverslaving, lichamelijke problemen, dakloosheid en vaak een aanzienlijk strafblad van druggerelateerde vergrijpen zoals diefstal, prostitutie, overlast. Gebleken was dat het niet lukte deze mensen binnen het reguliere GGZ zorgaanbod te helpen en ook strafrechtelijke veroordelingen, zoals de oplegging van de ISD-maatregel of TBS bleken geen soelaas te bieden. Zij werden omschreven als 'therapieresistent' en voor hen diende er een nieuwe voorziening getroffen te worden.

Duurzaam Verblijf is deze voorziening en heeft inmiddels twee locaties in Beilen en een locatie in Assen waar plaats is voor zo'n 160 personen.

Na aanvang bleek dat een aantal van de oorspronkelijke ideeën en uitgangspunten bijgesteld moest worden. Terugkeer in de maatschappij of uitstroom naar een vervolgzorgvoorziening blijkt in veel gevallen wel mogelijk. Van therapieresistentie of uitzichtloosheid blijkt vaak geen sprake; door passend en intensief te behandelen kunnen veel patiënten na gemiddeld 46 maanden opname uitstromen. Duurzaam Verblijf wijst uit hoe belangrijk het is dat er geen uitsluiting of uitstoting van groepen personen plaatsvindt. Actuele ontwikkelingen baren Tijn Huygen dan ook zorgen, zoals verschuiving van een zorgaanpak richting strafrecht, en de ontoereikende wijze waarop wordt omgegaan met problemen in de vroege jeugd of kindertijd.

[Volg hier de link](#) naar presentatie Tijn Huygen.

Na een koffiepauze vervolgt mr. dr. Wilbert Dijkers de middag met zijn lezing 'Ontwarring'. Wilbert Dijkers is tot aan zijn recente pensionering ruim dertig jaar rechter in Noord Nederland geweest en behandelde in die jaren vele wet Bopz-zaken. In 2003 promoveerde hij op deze materie (*Doen en laten in de Bopz-machtigingsprocedure. Een onderzoek naar juridische posities*). De heer Dijkers noemt ontwarring de belangrijke taak van de rechter en de rechtspraak.

[Volg hier](#) de link naar de lezing van Wilbert Dijkers

De vijfde spreker is de heer prof. dr. Anton Loonen, arts en klinisch farmacoloog. Hij treedt regelmatig op als gerechtelijk deskundige in strafzaken waarin de vraag speelt of de verdachte heeft gehandeld onder invloed van medicatie, in het bijzonder van antidepressiva. Hij publiceerde op 8 april 2016 een artikel in het Nederlands Juristenblad waarin hij bepleit om strafbare feiten die gepleegd worden vanuit een ernstige psychiatrische aandoening als een 'ongeluk' te beschouwen en niet als een opzettelijke gepleegd delict. Hij verzet zich tegen de (juridische) opvatting dat het gedrag van dergelijke patiënten opzettelijk zou zijn. In zijn lezing voor het Lutje PJG voorziet hij dit betoog van een bredere context en gaat hij daarbij ook in op nieuwe wetgeving die het volgens hem mogelijk zou moeten maken om de behandeling van geestesziekte uit het strafrecht te halen en de TBS-maatregel te vervangen door het opleggen van verplichte GGZ maar wanneer er ernstige feiten gepleegd zijn deze verplichte GGZ wel door of vanwege Justitie ten uitvoer te laten leggen.

[Volg hier](#) de link naar de lezing van Anton Loonen.

Aan het slot van de middag spreekt prof. mr. dr. Geert Knigge, Advocaat Generaal bij de Hoge Raad. Hem is gevraagd om zijn lezing op het artikel van de heer Loonen in het NJB af te stemmen. Knigge verdedigt de opvatting van de Hoge Raad dat er sprake is van opzettelijke handelen en niet van 'een ongeluk', als iemand een ander met een hamer op het hoofd slaat, ook wanneer hij dat in een psychose zou doen, en weerspreekt krachtig de door Loonen bepleite oplossing. Die zou volgens Knigge leiden tot het preventief opsluiten van mensen die geen delict hebben gepleegd.

[Volg hier](#) de link naar de lezing van Geert Knigge.

'En wat is verwarring? Verwarring is dus geen duizeling, over de oneindigheid van het heelal, het is ook geen onzekerheid: het is ongrijpbaarder, het is het ongrijpbare zelf, wat ongrijpbaar is, op enig moment, niet inpasbaar is (...)'

Antoine Mooij